

Izhaja razen nedelj in
praznikov vsak dan
opoldan.

Uredništvo je v Ljubljani,
Franciška ulica št. 6/1,
Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in pod-
pisati, sicer se jih ne pri-
obči. Rokopise se ne vrača.

Inserati: Enostolna peti-
tvestica 75 vin., pogojen
prostor 1'25 v; razglašeni
in posiljeni vrtice po 1'50 v;
večkratne objave po do-
govoru primeren popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socialno - demokratične stranke.

Porazna števil. štane
— 40 vinarjev.

Naročnina: Po pošti ali
z dostavljanjem na dom za
celo leto 72 K, za pol
leta 36 K, za četrt leta
18 K, za mesec 6 K.
Za Nemčijo celo leto 77 K,
za ostalo tujino in Ameriko
84 K. — Reklamacije za
list so poštne proste.

Upravništvo je v Ljubljani,
Franciška ulica št. 6/1,
Učiteljska tiskarna.

Telefonska št. 312.

Vabilo na naročbo „Napreja“.

V zadnje četrtletje stopamo. Tem
potem vabimo vse dosedanje cenil-
naroknike, da vpošlejo nadaljnjo
naročnino in da nam ostanejo zvesti
tudi v prihodnje.

„Napreja“ se danes povsod čita.
Vendar je dolžnost vsakega organizi-
ranega delavca, da pridobi „Na-
preja“ saj se enega novega naroč-
nika. Razvije naj se neumorna azi-
tacija za „Napreja“! Tudi z oglasi ga
podpirajmo!

„Napreja“ je najcenejši slovenski
dnevnik, tudi glede vsebine stoji na
višku. Zatorej na delo: Čim več nas
bo, tem popolnejši in zanimivejši bo
list, ki stane:

Za Ljubljano, na dom dostavljen,
četrtletno 18 K.

Za Ljubljano na dom dostavljen
mesečno 6 K.

Za Nemčijo celoletno 77 K.

Za ostalo tujino in Ameriko celo-
letno 84 K.

Naročila, kakor tudi pritožbe, na
katere se bo vedno nedostanke izku-
šalo odpraviti, le nasloviti na upravn-
ništvo „Napreja“, Ljubljana, Fran-
čiška ulica št. 6. I. nadst., Uče-
teljska tiskarna.

Upravništvo „Napreja“.

Pismo iz Belgrada.

27. sept.

Kriza traja neprestano dalje. Ju-
tri bo menda predsednik privreme-
nega narodnega predstavništva g.
Dražić Pavlovič prevzel uradni
mandat, da poizkusi sestaviti vlad-
no. Ali more imeti kaj upanja na
uspeh ali ne — je seve težko vpra-
šanje, na koje bi se pa lahko tudi ta-
kol odgovorilo. Pa pustimo to za
sedaj, ker utegnemo itak dobiti uradni
odgovor potom korespon-
denčnega urada še isti dan, ko pride
to pismo vam v roke...

Pariška delegacija je podala svo-
ja poročila — tako v ministrskem,
kakor v kronskem svetu, tako na-
rodnim predstavnikom uradno kot
svoji prijateljem zasebno. Infi-
cijsko... Eno je, kar je treba po-
udariti: veliki „savezniki“ niso na-
klonjeni državi SHS, niso in ne bodo
dejansko pomagali tako tej državi,
kakor bi morali z ozirom na pravico
in poštenje. Srbija, ki tvori jedro dr-
žave SHS, je zvesto stala in krepko
sodelovala v svetovni vojni. Izguba
bila je milijon svojih sinov in hčera
— svojo deželo ima porušeno — so-
vražnik je postal nenehno dobrane
cel narod je moral preko visokih in
nevarnih alpskih gor — na Krk,
v Italijo, v Francijo... In sedaj ko
mogotci pišejo in diktirajo mirovne
pogoje, pozabljajo, da je Rumunija
bila v svetovni vojni — Rumunija,
da je Italija bila v svetovni vojni —
da je Italija bila v svetovni vojni —
Italija... In pozabljajo seve tudi:
kaj je bila v resnici Srbija! Danes v
Parizu igrajo kapitalistični interesi
prvo ulogo — kapitalisti vodijo
one, ki naj urejajo daljšo usodo na-
rodov.

Ako premočno poročila dele-
gatorov iz pariške konference, tedaj
moramo biti žalostni. Velika svet-
ovna vojna ob takih žalostih, ob
taki grozi, ob taki bedi — poleg
vsega, kar se pride, kje naj iščemo
bese, da označimo prebrisko kro-
nijo usode! Italija, ki je šla „osvo-
-

boditi“ Irredento, brate, ki ječe „pod
tulim larmom“, naj dobi pod svojo
oblast pol milijona čisto slovenskega
naroda! Slovenci, ki smo bili v Av-
stro-Ogrski tlačeni — hoteli smo
za ves svoj narod narodne svo-
bode, el, kaj vidimo? Do Vrhovke,
do Bohinja in Kranjske gore, do
Cerknice in Loza preko St. Petra,
Postojno, Idrije, Kanala in Tolmina
sega — Venezia Giulia! In Istru,
Goriška. — O Trstu ne govorim —
in Reka in otoki dalmatinski! To je
jasna slika „osvoboditve“ malih na-
rodov...

Naši delegati z mirovne konfe-
rence so poročali in poročajo...
Klub njih poročilom, ki bi morali
vsakega navdati z eno mislijo, ki
naj bi bila vodilna misel — klub njih
poročilom stojimo 27. sept. prav
tam, kjer smo stali 20. sept. Gosp.
Pašić, pravi nepokvarjeni tip orien-
talca, se razgovarja, pripoveduje,
parlamentira... In drugi? Škoda
besed. In vse to pripovedovanje bi
pa ipak moralo navdati gospode
predstavnik in politike sploh z eno
mislijo, in sicer, kakor sem rekel, z
ono vodilno mislijo, ki predstavlja
edino rešitev iz tega položaja. Ta
misel je: na delo, na delo in zoper
na delo!

Konferenca mira nam more di-
rektno ali indirektno zaukazati, da
podpišemo pogodbe, kakor so to
storili v Nemci iz Ralja in Nemci iz
Avstrije. Mali, neorganizirani in de-
leni morajo ravnati kakor se jim
ukazuje in zapoveduje. S kreditom
so nas privezali — dali so nam nove-
ce in dajali nam jih še, da moremo
dihati; kupili so našo samostojnost
in svobodo. S tem, da smo se uprli
nasilju Avstro-ogrske in odločili
vojno dveh strašnih, nasprotujočih
si interesnih sfer, prodali smo se
onim, ki so nas rabili radi sebe in
svoje bodočnosti!

Zgodovina, bodi nam učiteljica
saj v teh usodnih dneh! Zgodovina,
kaj pot iz te nesrečne situacije!

Delo je bilo vedno tolažnik, delo
je vedno povzdignilo onega, ki je
trebal tolažbe in rešitve — zato:

proč z vsem šušmarjenjem. Kdor
hoče delati, naj pride — kdor noče,
preko nlega na dnevi red!

Naše „privremeno narodno pred-
stavništvo“ noče delati. Gospodje,
ki so danes „očeti naroda“, nočejo
videti stvari take, kakršna je, —
zato:

razpustiti ta konvent, razpisati
volitve na temelju modernega volil-
nega reda — vlada, sestavljena iz
sposobnih in energičnih mož, pa naj
vzame usodo države pod popolno
osebno odgovornostjo pred narodom
v krepke roke ter z delom, neutrud-
ljivim delom, reši, kar se še re-
šiti da.

Dosedanja koncentracijska vlad-
da je bila povsem nesposobna za
delo; gosp. Protić je s svojim orien-
talskim mentalitetom zavozil dr-
žavni voz tako v blato, da bo treba
silnega dela, neumornega dela, da se
izvleče iz blata na pravi tir.

Železnice ne funkcionirajo; mo-
sta čez Savo pri Belemgradu še ni
— rudniki ne morejo delati več kot
delalo, ker ni vagonov; industrija
stoji... Letina je bila sicer dobra,
ne najboljša, ali kljub nji grozi glad
i Sloveniji, i Dalmaciji, i Bosni —
kaj še-le Crnogora itd... Zakaj?
Zato, ker je nesposobna vlada Pro-
tić-Korošceva videla le sebe, ne pa
države in njenega razvoja.

Rekli bodo mogoče — klerikalci
na Slovenskem: eto, saj so bili oni
isti demokrati v prejšnji vladi kot
so v sedanjih. Res je, da je bilo nekaj
demokratov iz sedanjih vlade tudi v
prejšnji vladi, ali glavarja prejšnje
vlade sta bila predsednik vlade g.
Stojan Protić in njegov namestnik
podpredsednik vlade gosp. dr. Ante
Korošec. Ta dva kot glavarja sta
odgovorna za dosedanje nedelo in
za strašne posledice, ki se nam ka-
žejo. Gospoda nista skoro nič storila
za ureditev razmer — kajti: Protić
je vodil radikalno politiko za se in
svojo stranko, dr. Korošec je pa or-
ganiziral klerikalno armado Jugos-
lavije... Ako posamezni re-
sortni ministri niso vršili ono, kar je
bilo treba, predsednika vlade sta
imela gospode opozoriti ter jih po-
zvati na odgovornost. To se ni zgo-
dilo. Kaj jim je to bilo mar? Lepo
se je sedelo v koncentraciskem ka-
binetu — razvoj države pa je šel po
poti, na koji je danes in prišel v zelo
nevarni položaj...

Belgrad, središče države, ima
n. pr. cene za prepotrebne potreb-
ščine, da je lol! Cene moka, fižola,
krompirja, mesa rastejo dnevno —
politika dr. Korošca v prehrani je

bila tako imenitna, da imamo na
sploh cene, o kakršnih nismo mogli
niti sanjati. Moka št. 0 — bo kmalu
6 ali 7 kron. Dr. Korošec je mlinom
vse ugodil — kar so hoteli, so dobili
od njega! Svoj čas je naš sodr. Ant.
Kristan pozval v zbornici gosp. min.
podpredsednika dr. Korošca, da se
opraviči v tem oziru in uredi, kar je
zavozil. No — glava slovenskih kle-
rikalcev je pustil vse pri miru. Se-
daj seve njegova lista „Slovenec“ in
„Večerni list“ vpijeta demagogično,
samo da bi zakrila svojo dr. An-
tona Korošca, ki je povzročil te vi-
soke cene in to anarhijo... Tu v
Belgradu se vidi, kam gremo. Vi-
soke cene, visoke plače, padanje
vrednosti krome in dinarja — beda
ubogih, pomanjkanje v rodbinah de-
lavskega konzumenta... Pa o tem
drugič več.

Hotel sem le pribiti v malem
zgledu, kam smo prispeli vsled po-
litike koncentracijskega kabineta
Protić-Korošcevega. Lahko bi pribil
še vpliv srbskega carinskega tarifa,
ki ga je ta koncentracijski kabinet
raztegnil na celo državo, ali to dru-
gič pot...

Sedaj mora nastati doba dela,
dela in zopet dela. Iz krize, ki ni
kriza sedanjih vlade, ki je v rokah
demokracije — socialističnega blo-
ka — iz krize, ki je de fakto državna
kriza, je edina rešitev delo za tem,
da se uredi promet, saobračaji, da se
vzdigne produkcija premoga, da se
povzdigne industrija, da se dade na-
rodu po primerni ceni živila, obleka
in obutev, da se uredi vprašanje va-
lute in da se uvede za vsakogar (ne
samo za delavca!) dolžnost dela...

Našim pedagogom!

Gospodje v višjem šolskem svetu
so te dni izključili iz realke dva di-
jaka: enega, ki se je v šoli med ve-
roukom ustretil in njegovega tova-
riša, ki je bale za to njegovo namero
vedel.

Meseca maja se je — kakor smo
to tedaj poročali — ustretil na re-
alki med veroukom neki dijak iz
obupa, ker ga je njegov veroučitelj
dr. P. neprestano mučil in sekiral.
Rana je bila težka, toda dijak je
ostal pri življenju in je danes zdrav.
O njegovem veroučitelju so se vsi
dijaki lanske leto že prele pritože-
vali, toda ta obupni čin jim je dal po-
gum in verouk so začeli naravnost
sabotirati. Višji šol. sv. je videl, da
tako ne poide dalje in je končno ome-
njenega kateheta — vpokojil. Po
tem dogodku so zavladale med re-
alkinimi višješolci vendar mirnejše
razmere, toda sovraštvo do vero-
uka je kolikor toliko še ostalo. Kako
bo letos, ne vemo, vendar je gotovo,
da součenci izključenih dijakov tega
sklepa ne bodo mirno prenesli. Me-

sto da bi dal višješolski svet dijaku,
ki se je iz obupa mislil usmrtiti, pri-
lika, da se umiri, in mesto da bi mu
pokazal, da vsled nesporazumljenja
z enim človekom še ni treba obu-
pati, ga ta enostavno izključi, ga s
tem skoro uniči ter mu še poveča so-
vrastvo do družabnega zistema, ki
ga je spravil v obup.

Gospodje pedagogi, ne mislite, da
se z obsodbami mlade ljudi poboljša
ali umiri; s tem se jim vzbudi le še
več odpora in pripravi se jih še do
hulših delani. Mladim ljudem se mo-
ra odpustiti in poučevati, ne pa krat-
komalo obsoditi. Če se jih sodi, se
mora ozirati na vsako malenkost v
onem trenutku, ko se je zgodilo ka-
ko kaznjivo dejanje; poglobiti se
mora pravičaprav v mišljenje in na-
zore mladega človeka, katerega naj
se sodi.

Ko smo izvedeli za ta nepedago-
gični sklep naših takozvanih pedago-
gov, smo se spomnili na — ne ravno
slični, vendar poučljivi — šolski
konflikt in nlega odločitev.

Naj omenimo tu ta podučni slu-
čaj:

Špartakovski nemiri v Nemčiji
so bili končani. Sin pokojnega sodr.
Karla Liebknechta, Viljem, ki se je
teh bojev aktivno udeleževal, se je
vrnil po enoletni pavi zopet v šolo,
na gimn. v Steglitzu. Starši njegovih
součencev so tedaj zahtevali, da se
mu kot „špartakovcu“ ne dovoli zo-
pnetega vstopa v šolo. Ravnatelj je
s tem malodane soglašal, vendar je
pa predložil vso zadevo ministru za
prosveto, večinskemu socialistu,
Hänschlu. Ta je ravnatelju odgo-
vil v pismu, ki je po svojem globo-
kem pedagogičnem umovanju vred-
no, da se ga objavi in da se naši pe-
dagogi po njem ravnajo.

Glasi se med drugim:

„Zadevo višješolca Viljema Lieb-
knehta sem si dal v končno odlo-
čitev predložiti. Ko sem pregledal
akte in sem osebno govoril s prejš-
njim vodjo steglitzke gimnazije ter s
sedanjim ravnateljem na eni, in z
dijakom Liebknechtom samim na
drugi strani, sem se odločil, da naj
se Liebknehta ne izključi. Razjas-
niti si moramo sedaj le vprašanje, ali
je udeležba Liebknehta pri šparta-
kovskih nemirih že zadosten vzrok
za izključenje iz šole, ali če nam je
dvomiti nad Liebknechtovo nra-
vstveno zrelostjo. Moje brezobzirno
odklanjajoče stališče proti zvezi
špartakovcev in njenim nameram
poznate, tako ni treba o tem iz-
gubljati časa. Toda to odločno pol-
itično stališče proti tendencam zve-
ze špartakovcev ne sme dati min-
stru vzroka, da bi Liebknechtov
slučaj sodil drugače kot čisto ob-
jektivno. Tukaj ne sme govoriti poli-
tik in jurist, ampak izključno le člo-
vek in pedagog. Ako si torej ogle-

LISTEK.

GLAD.

Spisal Knut Hamsun. — Poslovenil
Fran Albrecht.

(Dalje.)

Kako je smel ta slepi, priskutni stavec izgo-
varjati to tuje ime, ki sem ga jaz iznašel, kot
da je povsem navadno ime, ki ga lahko čitaš na
izobesku poljubnega kramarja v mestu? Niti
ob eni sami črki se ni spodtaknil in ni pozabil
ne enega zloga; to ime se je zagrizlo v nje-
ne možgane in takoj pognalo korenine. Raz-
kove možgane in takoj pognalo korenine. Raz-
ležil sem se; polotil se me je srd do tega moža,
ki ga ni moglo nič spraviti v zadrego in ga na-
praviti nezaupljivega.

»Tega ne vem,« sem odvrnil tedaj naglo,
»tega absolutno ne vem. Sicer pa vam povem
enkrat za vselej, da se piše mož po njegovih
začetnih črkah Ivan Arendt Happolati.«

»Ivan Arendt Happolati,« je ponovil mož
nekam začuden vsled mojega srda. Nato je
molčal.

»Njegovo ženo bi morali videti,« sem de-
lal skoro besno, »bilo debele ženske... No, na-
zadnje nemara niti ne verujete, da je bila prav
osebno debela?«

Pač, temu ni hotel nikakor oporekati, prav
lahko je mogoče, da ima takšen mož precej de-
belo ženo.

Blago in mirno je odgovarjal stavec vsem
mojim izpadom in iskal pri tem besed, ko da se
boli, da bi se ne pregrešil ter me razdražil.

»Vrag vas jaši, človek, ali mislite mar, da
vam hočem natveziti polno kožo laži?« sem
vzkliknil ves iz sebe. »Nemara nazadnje niti
ne verujete, da je na svetu človek z imenom
Happolati? V svojem življenju še nisem videl
toliko trme in zlobe pri tako starem človeku!
Kaj, hudiča, vam ne pride na um! Nemara ste
si vrh tega celo domisljali, da sem jaz takšen
reven človek, ki sedi tu v svoji najboljši opravi
in nima v žepu doze s cigaretami? Takšnega
ravnarja nisem vajen, vam pravim, in si ga
bogami tudi ne pustim dopasti, ne od vas, ne
od koga drugega! Da si zapomite to!«

Stavec se je dvignil. Stal je tam nemo in z
odprtimi ustmi in je poslušal ves moj izbruh,
dokler ni bil pri kraju, nato je hlastno vzel svoj
zavoj s klopi in šel ali — bolje povedano — te-
kel s caplajočimi, starčevskimi koraki po poti
navzdol.

Jaz sem ostal in gledal njegov hrbet, ki je
polagoma izginjal in se je vedno bolj krivil, kot
se je zdelo. Ne vem, kako je prišlo, toda ma-
homa mi je bilo, kot da nisem še videl bolj ne-
poštenega, razvratnega hrbta od tega in prav

nič se nisem pokesal, da sem ozmerjal tega člo-
veka, predno je šel od mene...

Dan se je nagibal, sonce je tonilo, tiho je
vel veter skozi drevje in pestunje, ki so tam
doli sedele v gručah, so se napravljale, da po-
peljejo svoje vozičke domov. Bilo mi je dobro
in pokojno. Razburjenje, ki me je še pravkar
obvladovalo, se je polagoma poleglo, postal
sem truden in pričel me je loviti spanec; mno-
žica kruha, ki sem ga vžil, tudi ni ostala brez
učinka name. V najprijetnejšem razpoloženju
sem se naslonil na klop, zaprl oči in postajal
vse bolj zaspan; zadremal sem in sem bil ma-
lone na tem, da bi trdno zaspal, ko me je paz-
nik potrepal po rami in delal:

»Tukaj ne smete spati.«

»Ne,« sem rekel in se nemudoma dvignil.
In na en mah mi je stopil moj žalostni položaj
zopet živo pred oči. Storit je bilo treba kar-
koli, vreči se na to ali ono stvar! Ni se mi po-
srečilo, da bi našel kako mesto; priporočila, s
katerimi sem se izkazoval, so bila zastarela in
so jih napravile vse premalo znane osebe, da
bi krepko učinkovala; razentega so me ti ne-
prestani odklonilni odgovori tekem kolega po-
letja napravili nekoliko malodušnega. No — ne
glede na vse drugo mi je bilo treba plačati sta-
narino in moral sem najti kakršenkoli izhod, da
bi preskrbim. Za vse drugo je bilo še časa
dovolj.

Nehoté sem spet vzel v roko papir in svin-
čnik in sem čisto mehanično jel pisati letnico
1848. v vse kote. Če bi me vsaj ena edina ki-
peča misel zgrabila s silo in mi hotela položiti
besed v usta! Prejšnji čas se je že zgodilo —
resnično se je zgodilo, da so me objeli trenotki,
ko sem brez napora napisal dolge in vrh tega
še izredno posrečene odstavke.

Tako sedim tu na klopi in pisarim tucete
števil 1848., pisarim to število vseprek v
vseh mogočih fazonah in čakam, da mi pride
kaka uporabna misel v glavo. Roi brezveznih
misli se mi mota po glavi, razpoložene tone-
čega dneva mi povzroča slabo voljo in senti-
mentalnost. Napočila je jesen in vse se je pri-
čelo pogrezati v globoko spanje. Muhe in žu-
želke je zadel prvi udarec, v drevju in po tleh
je čuti glasove življenja, ki se borijo, neumorno,
nemirno, vrveče, delavno, da ne pogine! Vsa
bitja pohojenih gosenic se gibljejo še enkrat,
iztezajo svoje žolte glave iz mahu, dvigajo
noge, se tipljejo naprej s svojimi doleimi vlakni,
omahnejo nato hipoma vso, se prevrnejo in
obrnejo s trebuhom navzgor. Vsaka rastlina
ima svoj poseben kov, nežen bežoten diš
prvega mraza; bilke se blede stezajo proti soncu
in padajoče liste se vsiplje šušče na tla z gla-
som potujoče svilopreke. Jesen je, sred barne-
vala minljivosti; rdečica rož je bolna, hekti-
čen, čuden blek na krvavoređi barvi. Dalje.

damo stvari iz te strani, bomo našli v Liebknechtovi udeležbi pri nemirih gotovo intelektualno, nikakor pa ne mravnstveno napako, ki bi ga napravila nevrednim dalje obiskovati šolo.

Liebknecht je stal mnogo let na polju svojega očeta, v kojem je videl svetnika. Težko usodo Liebknechta, njega obsodbo na večletno ječo v prisilni delavnici, je sin zelo globoko čutil. Vsi strašni vtisi (on sam je očeta v ječi večkrat obiskal) so na mehko dušo mladega moža neizmerno vplivali. V zadnjih mesecih se je kar najbolj udeležil končne osvoboditve svojega očeta in njegove svetovnozgodovinske vloge, ki jo je imel Karl Liebknecht od novembra. Če se pomisli, da je bila vsa domača občevalna družba mladega moža prevzeta od špartakovskih idej, se ne moremo prav nič čuditi, da je tudi on sam postal goreč pristaš špartakovcev, da je ž njimi čutil, mislil, delal. Nedvomno je, da ga je privlekel k udeležbi špartakovskih nemirov le čist idealizem, ne pa kakršni drugi mravnstveni nižje stoeči agoni. Gotovo je njegova politična sodba nezrela in zmedena, toda moralno na ta mladi mož, ki je pogumno nastopil za svoje — najsibo tudi še tako napačno — prepričanje, in ki je svojim učiteljem brezobzirno pokazal toprepričanje, gotovo ne stoji nižje kot pa povprečno enako stari dijak v državi. O izključitvi iz šole radi pravne nezrelosti in o nedopustnosti k skušnjam iz tega vzroka, ne more biti govora. Vsaka sila in trdost bi življenje mladega moža le še bolj zagrenile, in bi njegovo sovraštvo do države in družbe le povečale. Z mladimi človeškimi dušami, ki so doživlele toliko strašne neke kot mladi Liebknecht v zadnjih letih in posebno v sedanjih zadnjih tednih, se mora delati z ljubeznijo in potrpežljivostjo. Mučenike ustvarjati ne spada v delotvorno šolo. Zelo želimo, da se sporazumijo s temi navedbami tudi Liebknechtovi součenci in njih starši. Kakor se hočem jaz pogledati v vašo dušo, enako prosim, da se zamislite tudi vi v čuvstva in nazore tega mladega moža. S tem boste pripomogli, da v interesu šole in države preprečimo konflikt, ki ne bi nikjer prinesel dobička, ampak povsod le veliko škodo.

(Arb. Ztg. 18. in 22. febr. 1919.)

Človeka naravost gane ta način odločitve, ker se tako slučaj malokdaj na ta način reši. Ni sličen ta slučaj z našim, vendar pa smatramo, da bo dobro, če ga pozna naša pedagogika. Prepričani smo, da bi bila odločitev višjega šolskega sveta popolnoma drugačna, ako bi ta pretehtal slučaj vsestransko, n. pr. na filozofski način. Ne vemo sicer kako višješolski svet ta svoj sklep utemeljuje, toda po našem mnenju je na vsak način napačen in se mora popraviti.

Toliko za danes. K slučajem se morda še z drugih strani povrnemo.

—on—

Dr. Lotrič:

Misli o šolstvu.

(Dalje.)

Vedno na je še cerkev učila, da je zemlja nepregibno središče vsega, kar se okoli njene kroji. Leto 1543. pa je slavni poljski zvezdoslovec Nikolaj Kopernik (1473.—1543.) nedvomno dokazal, da zemlja ni središče vsega, ampak da kroji kot planet okoli sonca. To je dokazal Kopernik v svojem spisu o gibanju nebesnih teles. Ta knjiga je bila tiskana leta 1543. Napisal pa je Kopernik to knjigo že leta 1507., pa se je ni unal izdati, ker se je zavedal nevarnosti, ki bi mu pretila, če bi izdal na svetlo ta nauk, ki je bil v direktnem nasprotju s tozadevnim cerkvenim učenjem. Šele na svoja stara leta, ko je že čutil, da se mu bliža smrt, si je upal priti na dan s tem revolucionarnim naukom. Vendar pa je iz previdnosti posvetil to knjigo tedanjemu papežu Pavlu III. Cerkev na prvi pogled ni opazila nevarnosti teh naukov. Kopernika ni preganjala. Ko pa sta po Kopernikovi smrti slavna astronoma Kepler in Galilej na temelju novih temeljitih preiskavanj dokazala z matematično natančnostjo in gotovostjo resničnost Kopernikovih nazorov, je cerkev šele izprevidela nevarnost, ki je pretila njenemu napačnemu tozadevnemu bibličnemu učenju. Zato je skušala dohiteti, kar je prejšnja zamudila. Začela je preganjati z vso strogo zastonjnostjo tega novega nauka. Z dekretom rimske kongregacije indeksa z dne 5. marca l. 1616. so bili Kopernikovi spisi kot napačni in pomotni ter sv. pismu popolnoma

nasprotujoči prokleti in prepovedani.

Galileo Galilej (1562. do 1642.) pa je bil radi tega, ker je branil Kopernikove nazore, tožen pred rimskim inkvizicijskim sodiščem kot krivoverec. Smrti se je rešil na ta način, da je svoje tozadevne nauke prekladal. Toda leta 1632. je izdal zopet nov spis »Sistem sveta«, kjer je zopet branil Kopernikove nazore. Znova se je moral zagovarjati pred inkvizicijskim sodiščem radi svoje trditve, da se zemlja suče okrog sonca. Z veliko težavo je ušel smrti. Pod prisego je moral zopet prekladati svoje nauke kot krivoverstvo, ker drugače bi bil živ sezgan na grmadi. Bil pa je interniran do svoje smrti. Ob smrti pa so mu odrekli cerkven pogreb in niti na pokopališče ga niso pokopali.

Slavni italijanski učenjak Giordano Bruno (1562.—1600.) je pobijal svetopisemski nauk, da je zemlja ravna plošča. Učil je, da je vseмир neskončno ter da je celo oživljeno in da Bog živi v vseh stvareh. V svojih spisih je proslavil Kopernikov nauk in se je nanj opiral v svojih modroslovnih razpravah. Inkvizicija ga je obsodila radi krivoverstva, češ, da je učil, da obstoja več svetov. Papeški urad ga je dal v Rimu na grmadi sežgati 16. februarja leta 1600. Giordano Bruno je bil velik učenjak in pesnik, ki je vedno le iskal resnico in ko lo je našel, jo je tudi neustrašeno branil in dal za njo svoje življenje na grmadi. V Rimu na Campo de' Fiori v bližini Vatikana stoji danes lep spomenik Giordana Bruna kot nepozabna priča boja ljudi s temo, vede z bajkami. Zajedno pa kot resen opomin nazadnjstvu.

Da je cerkev te astronomske nauke tako srdito pobijala, ima svoj globok pomen v njenem verskem nauku. Po geocentričnem sistemu je bil prikrojen tudi njen nauk o nebesih in peklu, bogu in hudiču. Zemlja je bila ravna nepregibljiva plošča, pod katero se je nahajal peklo, sedež satanov, ki je igral vedno tako važno vlogo v cerkvenih naukih. Nad ravno zemljsko ploščo pa se je razprostiral nebesni obok, sedež boga in prostor za nebesa. Temu nauku pa je astronomija zadala smrtni udarec. Vseмир je neskončno. Naša zemlja je v našem solnčju le mala potuloča zvezda. V neskončnem vsemirju, kjer je polno drugih solnčij, pa je naša zemlja le kapljica v morju brezštevnih svetov. Kje je prostor za peklo in nebesa? Zvezdoslovci pravijo, da ga ni.

Klub preganjanju pa se veda ni dala prestrašiti. Nadaljevala je svoj zmogljivi pohod. Za Kopernikom, Giordanom Brunom in Galilejem so prišli drugi slavni učenjaki, ki so potrli njihove nauke in nazore. Danes priznava ves izobražen svet te nauke kot prave. Resnica je zmagala. Celo krščanski šolarji se učijo kot resnico, teh naukov, radi katerih je pustila rimska kurija na grmadi sežgati Giordana Bruna. Cerkev se pa še dolgo potem, ko je že ves izobražen svet priznaval kot nedvomno resnico, da se zemlja suče okoli sonca, ni mogla sprilaziti s tem naukom. Šele z dekretom z dne 10. maja l. 1757 je milostno dovolila take knjige, ki obravnavajo to vprašanje. Kopernikovi spisi pa so bili od katoliške cerkve prepovedani do leta 1822.

(Dalje prih.)

Glose.

Manifest delavskemu razredu Jugoslavije je izdala »Socialistična radniška partija Jugoslavije«, komunisti, na zboru z dne 20. t. m. v Beogradu. V tem manifestu komunisti konstatirajo, da je njih stranka iz preganjanja, internacij, zaplani, demagogije in obsodb, ki so zadevale njih stranko od njene ustanovitve (21. 22. in 23. aprila t. l. v Beogradu) skozi celih pet mesecev, izšla moralno olačena, preizkušena, da si je pridobila tako na političnem vplivu kot tudi kapitalu. Stranka se je v tem času dosledno držala orientacije v svoji taktiki in praksi, ki si jo je kongres v Beogradu osvojil kot pravilno in verno principom socializma. Manifest naglašja, da je svetovna buržoazija na pridnem delu, da na eni strani potem neprestanega izgrajevanja delavskih mas, na drugi strani potom sponovanja famozne »lige narodov« skušajo zadušiti proletarske revolucije. Kongres svetovne kapitalistične reakcije in kontrarevolucije, t. j. pariška mirovna konferenca vodi narode Evrope do katastrofe, ako zmagovalci - diktatorji pridejo do tega, da svoje namere izpremeje v fakta. Predvsem za balkanske narode pomeni pariški mir kratenje vsake nezavisnosti in svobode, posebno pa je katastrofičnejše,

da je celo naša buržoazija pristala na to, da postane eksponent in izvršitelj te osvobodilne politike. Splošni delavski položaj v Jugoslaviji postaja toliko težji in kompliciranjši, kolikor buržoaske vlade Jugoslavije kažejo svojo nesposobnost in neodločnost celo v tem, da izvrše vsaj svojo historično nalogo v pogledu nacionalnega ujedinitja, odprave feudalnih ostankov in izvršitve socialnih in političnih reform. Buržoazija Jugoslavije stremi za tem, da se ukoristi z neomejenim izkoriščanjem, privilegijami in raznimi koncesijami in pripuščja, da se nova država konsolidira izključno samo potom žrtve proletariata. — V očigled takega položaja smatrajo komunisti za prve in najvažnejše naloge jugoslovanskega proletariata tole: 1. Da vložijo vse svoje sile za ojačanje proletarskega gibanja. — (naprej je cenzor zaplenil dve točki). 4. Da se najenergičnejše pobija reakcionarne in kontrarevolucionarne namene, le postopaje vladajočih razredov Jugoslavije, kot tudi socialpatritijsko (desničarsko) politiko in militarizacijo. 5. Da se z organizirano silo dovede buržoazijo do onih korakov na političnem, ekonomskem in socialnem polju, ki so potrebni za najnujnejšo zaščito svobode, življenja in razvoja delavskega razreda. (Med tem je pravica zborovanja, svoboda tiska, valutno vračanje, skupaj z dragino, zavarovanje in zaščita delavca itd.). 6. Da se na vladajoče faktorje vpliva v toliko, da razpusti začasno t. zv. narodno predstavništvo, da se izvrši takoj popolna demobilizacija in razpiše volitve v ustavotvorno skupščino.

Pomanjkanje premoga in živil v Nemški Avstriji je zelo veliko. Dumaj, nekaj tako cvetoče in glasno mesto, je danes kakor izumrl. Električne železnice ne vozijo; ob osmih zvečer že utihne vse življenje: gostilne, kavarne in hiše so zaprte. Preti tudi nevarnost, da se bo moralo tudi časopisje vsled pomanjkanja premoga ustaviti, oziroma znatno omejiti. Vlada vodi nune pregovore s Čehoslovasko in Nemčijo, da odpomore premožnosti katastrofi. Glede živil je Nemška Avstrija, predvsem pa Nižnje Avstrijsko zelo na slabem. »Arbeiterzeitung« je o tem pisala sledeče: Ne samo da nam Čehi ne dajo nobenega premoga, nego celo lastni rojaki nam odrekajo kruh. Mislili smo, da nas bo rešilo iz zagate, če uvedemo t. zv. kontingentni sistem. Zdaj vidimo, da je odpovedal; kajti za Spodnje Avstrijsko bi morali dobiti 1,122,000 metriskih centov žita, dobili pa smo jih le 196,000, na Zgornjem Avstrijskem smo dobili mesto 555,000 samo 20,400 metriskih centov, na Korškem samo desetino, od potrebnega, iz Solnograške, Štajerske in Tirolske pa nismo dobili ničesar. Stanje je obupno. Še celo v lanskem letu je dala Spodnja Avstrija 534,000, Zgornja Avstrija 101,000, Štajerska 86,000 metriskih centov. Da se potrebnih kontingentov ni doprineslo, so krivi razni spekulantje in politični hulišči, ki hodijo okoli kmetov, da naj nikar ne oddajajo nobenega žita in drugih živil. — Lepe tolažbe za Nemško Avstrijo, predvsem za stradalno Dunajčane...

Notranja politična situacija na Angleškem. Volitev Hendersona v angleško spodnje zbornico je vzdignila na Angleškem veliko prahu. Da se Henderson vrne v parlament, smatrajo splošno za veliko zmago delavske stranke. Misli se, da bo Churchill moral odstopiti. Henderson, tako piše »Evening Standard«, se je povrnil v parlament, da vpostavi delavsko vlado. To je Henderson tudi sam izrazil v svojih govorih. — Zdi se, da si vlada v nobenem volilnem okraju ni več sigurna. V sedmih nadomestilnih volitvah, od decembrskih volitev sem, je koalicijska izzubila 50,074, opozicija pa je pridobila 62,438 glasov. Londonsko časopisje poroča, da je Lloyd George pod vplivom volitvenega neuspela v svoji notranji politiki krenil na levo, da se namerava ločiti od konservativcev in voditi nekako socialistično-liberalno politiko. — Henderson je v nekem govoru naglašal nujno potrebo podzavljenja železnice in sondelečevanja delavstva pri upravi industrije.

Nova delavska stranka v Ameriki. »Amer. Del. Listy« poročajo, da je bila ustanovljena v Ameriki nova politična stranka s pretežno gospodarskim programom. Na ustanovni konferenci je sprejela v svoj bolni program naslednje zahteve: Nacionalizacija železnice, telefonov, telegrafnih linij, ladjevja in rudnikov. Zadržujo vodstvo industrije od delavstva in delodajalcev. Omejitev dobička na 6%. Višji dobiček mora avtomatično pripasti delavstvu kot

mezda. Policijsko varstvo stavkujočih in stavkovne straže. Mestna last vseh javnih podjetij. Volitev mestnega sveta od celega mesta.

Amerika — svetovna denarna zakladnica. »Information« poroča, da je posodila Amerika ententi do

Brzojavne vesti.

WILSONOVA ODLOČITEV O JADRANSKEM VPRAŠANJU.

LDU. Berlin, 28. (DunKU.) »Vossische Zeitung« poroča iz Lugana: Kakor se javlja »Secolu« iz Rima, je Wilson obljubil prosti reški državi vse kvaternske otoke, katere je oprostil tudi prej nameravanega varstva zveze narodov. Zadar postane pristoje mesto, otoka Vis in Korčula in nekaj drugih malih otokov pripadejo Italiji, ki dobi ob enem tudi Valono in protektorat v vsej Albaniji. Razen tega je Wilson privolil, da sme samo Italija imeti na Jadranskem morju volno mornarico.

Razpust Italijanske zbornice.

LDU. Berlin, 28. (DunKU.) Rimski dopisnik lista »Vossische Zeitung« poroča iz dobrega vira, vendar z vsemi pridržki, da se je Nitti končno voljno odločil, predlagati kralju čimprejšnjo razpust zbornice. Šmatra se za gotovo, da to kralj temu priredi. Volitve se bodo takoj razpisale. Med tem pa bodo Reko zasedle redne italijanske čete. Izid volitev bo nudil vladi boljše oporišče za bodoče sklepe.

ŽELEZNICARSKO GIBANJE NA ANGLEŠKEM.

LDU. London, 28. (DunKU.) Zveza vlakovodij in kurlačev je izjavila, da je s stavko narodne zveze železničarjev solidarna ter je železničarjem poročila, da začne simpatijsko stavko, ako bi bilo treba. Kontrolor za živila je ukinil vse potrebno, da zagotovi preskrbo prebivalstva. Narodna zveza železničarjev obsega vse osebe podzemskih železnic. Stavka se bo najbrž razširila tudi na nameščence družb za prevažanje z omnibusi. Ko so se pogajanja prekinila, so zastopniki železničarjev priredili shode. Zdi se, da je stavka na nekaterih progah že začela. — Stevilno stavkujočih navajajo voditelji s pol milijonom, stavkarski sklad z 1½ milijonov funtov, kar bi zadostovalo za 4 tedne. Stavka pa ne bo trajala dalje kakor en teden, ker bodo težave v preskrbi z živilom prisilile vlado, da popusti.

Novice.

— Obsodba na smrt. V petek zvečer je mariborsko porotno sodišče razglasilo prvo smrtno obsodbo v tem zasledanju. Tomaž Pretnar je bil zaradi zavratnega roparskega umora, zaradi poskušene umora in tatvine po soglasnem krivdoreku porotnikov obsodil na smrt na vislicah.

— Stavka tiskarjev v Zagrebu. Na zahteve tiskarjev je dosedaj pristalo pet tiskaren, med drugimi pa se pogajanja še vrše.

— Zagrebški cestni železničarji stavkaj že devet dni. Pogajanja so se prekinila in stavka še traja.

— Solidarno stavko so dne 25. t. m. sklenili bančni uradniki v Beogradu. Od 219 bančnih uradnikov je 201 glasoval za stavko. Stavka še traja.

— Sodrugi Herman Wendel, nemški publicist, ki se je mudil v Jugoslaviji v svrhu informacij, se je vrnil v Frankfurt ob Meni.

— »Nova Istina«, glasilo hrvatskih komunistov, bo izhajala v kratkem kot dnevnik.

— Tudi nekaj! Na kongresu jugoslovanskih žena v Beogradu se je med drugimi zanimivimi predlogi slišal tudi tale: Gospa Vidović je predlagala, da se ima, dokler bo kaj ljudi in dokler bo naša država, izvoliti za predsednico »Zveze SHS žena« samo Srbkinja. — Predlog je bil sprejet.

— Živinski selmi v novomeškem okraju so do predklica prepovedani. Več v razglasu na mestni deski.

— Uspeh češkoslovanskih letalcev. Češkoslovanska letalska nadporočnika Starý in Blizenc sta pred kratkim na poti Praga-Pariz preletela pot Praga-Moguncija (500 km) brez odmora v 3 urah. To je bil prvi polet čez vso Nemčijo, ne da bi se pristalo.

— Naseljevanje volnih udeležencev. Na Angleškem bodo vse vojne udeležence naselili na kmetih in jim dali zemljo brezplačno v obdelovanje. Od 20. decembra 1918. je bilo kupljenih 86,470 orlov zemlje in nadaljnih 90,000 bo še kupljenih. Od 13.156 prizadetih so bila že 11.460

slej že 9615 milijonov dolarjev in sicer: Veliki Britaniji 4316, Franciji 3010, Italiji 1588, Belgiji 343, Rusiji 188, Češkoslovaski 55, Grčiji 43, Rumuniji 30, Srbiji 26 in Kubi 15 milijonov dolarjev. Kdo da je v vojski zmagal je razvidno iz tega.

JEKLARSKA STAVKA V AMERIKI.

LDU. Pariz, 28. (DunKU.) »New York Herald« poroča iz New Yorka: V pokrajinah, kjer se vrše stavke, je mir. Obstaja pa silno močna spodnja struja, ki vsako uro lahko popolnoma izpremeni položaj. Isti list poroča iz Washingtona: 4000 delavcev jeklarne je sklenilo stavkati, ako se bo vlada še nadalje branila priznati zvišanje mezd od 1. oktobra dalje.

Stavka gledaliških nameščencev v Parizu.

LDU. Pariz, 28. (DunKU.) Nameščenci gledališč in zabavišč, ki so organizirani v strokovnih zvezah, so za danes napovedali splošno stavko. Vsled pogajanj z ravnatelji, katerih velik del se je izjavil pripravljenim, da prizna razsodbo vlade, so igrali še skoro v vseh podjetjih, četudi deloma z zmanjšanimi osebami. — Vsled stavke konjskih hlapcev, ki zahtevalo višjo mezdno, se ne vršijo nikake dirke.

Amerikanski mogotci proti Italiji.

LDU. Delmar, 27. (DunKU.) — Brezlično. Pariški dopisnik poroča »Worldu«, da je anti-Wilsonova propaganda v Italiji napravila v ameriških konferenčnih krogih namučnejši vtis, posebno ker se Italijani ne sramujejo širiti privatnih škandaloznih vesti. Dalje pravi poročevalec, da je ameriška vlada izpodbila Morganov načrt, po katerem naj bi Italija dobila eno milijardo kot posojilo. K temu že pripominja, da ameriški denarni mogotci v Parizu tako dolgo niti razpravljati niso hoteli, dokler Italija ne demobilizira in se ne vrne k mirovnemu gospodarstvu. Ameriški denarni mogotci so napram Italiji silno nezaznani. Ako bodo Italijani trosili take vesti, si bodo samo zelo škodovali.

Posledica avstrijskih odkritij.

LDU. Berlin, (DunKU.) »Deutsche Allgemeine Zeitung« poroča iz Kopenhagna vest »National Tidende« iz Londona, da bodo avstrijska odkritja ajbrž imela za posledico sodno razpravo. Grof Berthold je žigosan za zločinca prvega reda, ki ne zasluži nikakega pomilovanja.

podeljena posestja. Ta zadoščajo za 27,000 oseb.

Dnevne vesti.

Nova bolezen.

V soboto je »Slovenski Narod« objavil članek pod gorenim naslovom. Članek pravi sam o sebi, da ga je neskončno sram in da si ne una med ljudi. Tej njegovi nesreči pa je krivo izključno le to, da je ministrstvo za notranje zadeve v Beogradu temeljem veljavne naredbe rekviriralo prodajalnice prostore v hiši št. 5 Stritarjeva ulica. V teh prostorih je namreč doslej prodajal pod tiskom in imenom »R. Miklauc« manufakturno blago, znani vojni dobijkar in nemški tiskar pred Bogom in ljudmi, g. Drogenik, pa ne vsled tega, ker je bogataš in nemški tiskar, temveč čisto radi nečesa drugega je zadela g. Drogenika zadnja nesreča, ta namreč »nove bolezni«. G. Drogenik je imel namreč v Ljubljani kar tri trgovine in ima še danes dve. Državni zavod je potreboval nove prostore in ministrstvo mu jih je odkazalo. Pričakuje se vso resnostjo, da bo »Slovenski Narod« svojo zmoto popravil in lajtno konstatiral, da »nove bolezni« v Ljubljani še ni razven če to ima g. Drogenik v svoji trgovini »Pri škofu«.

Pod kapitel »nove bolezni« spada tudi napad na podpisane v sobotni »Jugoslaviji«. Jaz sem namreč kar na debelo začel delovati z izvoznikami, in sicer sem v tem pogledu v direktnem stiku z D'Annunzijem. Aproxivizionar namreč Reko kar na debelo. Sploh imam z Reko smolo. Enkrat sem se zarotil z Wilsonom, da Reke ne sme dobiti Jugoslavija, sedaj mi je pa D'Annunzio prišel ravno prav.

Takele stvari se pišejo po našli dnevnikih. Sploh je opaziti, da nimamo žurnalstov; zato polnito predele ljubljanskih dnevnikov razni trgovci, špekulantje in verižniki, kar jim kdo stoji na rep. Razni ljudje, ki hočejo zaslužiti, so slišali nekaj zvoniti, da nameravam večjo akcijo za nabavo cenejšega manufakturnega blaga. To tem ljudem

seveda ni prav in kriče na vse grlo, če vidijo, da utegne iti preko naše državne meje kak vagon takšnega blaga, ki ga imamo odveč, zgolj v kompenzacijske namene. Vse bi bilo prav in v redu, če bi razni veržniki in odelniki pri tem dobro zaslužili. Ker pa mislim, da bi to ne bilo dobro in v prid revnemu ljudstvu — zato jo meni!

Potovanje v zasedeno ozemlje.

Italijanske oblasti v Trstu oziroma Logatcu zavrnejo brez izjeme vsakega potnika, kateri nima potnega dovoljenja za Italijo. Izdano od pristojne italijanske oblasti v Italiji ali naš potni list, vidiran od katerega italijanske konzulate. Potujoče občinstvo se vsled tega opozarja, da potni listi, katere dobijo od naših oblasti in kateri niso vidirani od katerega italijanske konzulate za potovanje v Italijo, niso veljavni. V naši kraljevini se nahaja italijanski konzulat edinole v Beogradu.

Južna železnica.

Začasno so za tovarni promet zaradi proge državne železnice Sisek-Zemun in Dugoselo-Novska. Zaprite so tudi postaje Zagreb južni in državni kolodvor. Ker ni upanja, da se te proge in postaje v doglednem času odpro in je razen tega začelo nimanjkovati vozov, ni treba strankam donášati ali upošilati voznih listov za prevozno dovoljenje, ker se teh sploh ne izdaja za navedene proge oziroma postaje.

— Iz Šiške. Večeri postajajo dolgi, treba bo luči. Veseli smo bili, da dobimo električno razsvetljavo, saj se je sešel konzorcij, ki je prevzel to skrb. Ali glej spaka, dosedaj je šlo, sedaj pa ne gre več. Pravilo, premoška ni in vendar ga je vlada preskrbeli. Gotovo bo resnica, da se premog namenjen za javno napravo nekateri posamezniki spravili v svoje drvarnice. Želeli bi od merodajne strani pojasniti, če je to resnica. Menimo, da s premogom namenjenim za javne naprave ne moremo razpolagati posamezni mogotci. — Več radovednih.

— Pričetek šolskega l. 1919/20. na državni višji realki v Ljubljani. Dne 15. oktobra ob 8. uri prijava učencev za I. razred in onih za II. do VII. razreda, ki prihajajo z drugih zavodov. (Prinesti je s seboj zadnje letno izpisevalno, krstni list in izkazilo o cepljenih kozah). Isti dan se vrše od 8. ure dalje ponavljanje in dodatni izpiti. Dne 16. oktobra ob 8. uri sprejemni izpiti za I. in II. do VII. razreda. Dne 17. oktobra ob 8. uri vpisovanje vseh dijakov zavoda. Dne 18. oktobra maša ob četrti na 9. pri sv. Jakobu. Dne 20. oktobra ob 3. uri redni pouk. Natančnejša dogodila o pričetku šolskega leta 1919/20. bodo objavljena na uradni deski v realni avli.

— Pričetek šolskega leta 1919/20. na mestnih otroških vrtcih. Na mestnih otroških vrtcih na Zaloški cesti št. 1 in v Cerkveni ulici t. 11 prične se šolsko leto 1919/20. v sredo, dne 1. oktobra 1919. Vpisovanje se pa vrši v torek, dne 30. septembra 1919 od devetih do dvajsetih dopoldne v šolskih prostorih.

— Naznanilo o začetku prvega šolskega leta 1919/20. na dvorazredni trgovski šoli v Mariboru. Vpisovanje in trgovsko šolo se vrši 1. in 2. oktobra t. l. na bivšem deželnem ženskem učiteljskem (vhod iz Hamerlingove ulice št. 9), in sicer oba dneva od 9. do 11. ure. Predložiti je krstni list in zadnje šolsko izpisevalno. Vpisnica in prispevek za učila je enkratni znesek 20 K. Šolnina pa mesečno 20 K. V uvaževanja vrednih slučajih se dovoli oprostitve plačevanja šolnine. V pripravljani razred se sprejmejo brez vsakega izpisa učenci in učenke, ki so vsaj 13 let stari in so z dobrim uspehom dovršili ljudsko šolo. V prvi leinik se bodo sprejemali: 1. brez vsakega izpisa tisti učenci in učenke, ki so vsaj 14 let stari in so z ugodnim uspehom dovršili 4. razred kake srednje šole, ali popolno meščansko oziroma 8. razredno ljudsko šolo; 2. tudi drugi vsaj 14 let stari učenci in učenke, ako napravijo izpit iz slovenskega in nemškega jezika, računstva, geometrije, prirodoznanja, zemlepisu in prirodoznanja. Pri izpitu se zahteva toliko znanja iz imenovanih predmetov, kolikor si ga pridobe učenci v pripravljani razredu. Izpiti za 1. letnik se vršijo 3. oktobra ob 8. uri dopoldne v šolskih prostorih (Hamerlingova ulica 9, I. nadstropje). — Redni pouk se prične 6. oktobra t. l. — Železniška neizgoda v Sevnici. Dne 20. septembra 1919 je osebnost vlak št. 503, ki odhaja iz Zagreba 1. kol. ob 13. uri 10 min. v Zidan most, zaneljal ob 15. uri 23 min. v Sevnici na stranski tir št. 8 in zadel v tam stoječe naložene tovarne vozove.

Pri osebnem vlaku so se neznatno pokvarili stroji in dva osebna voza. Od tovarnih vozov sta bila dva znatno, eden lahko pokvarjeni, materialna in blagovna škoda precejšnja. Od oseb sta bila dva potnika lahko ranjena. Vzrok neizgode: Napačno postavljena uvozna kretinica. Preiskava je v teku.

— Pri poštnih uradnih Ljubljani 3. 4. 5 in 6 se za čas od 15. oktobra 1919 do 31. marca 1920 v svrhu štedenja z razsvetljavo in kurivom določijo uradne ure ob delavnikih za čas od 8.—14. ure.

— Zvišanje zamenjalnice za poštne vrednotnice. Z veljavnostjo od 1. oktobra 1919 je morala poštna uprava zaradi visokih nabavnih cen za poštne vrednotnice zvišati za mennevalno pristojbino za poštne vrednotnice od 1 na 6 vinarjev.

— Denarne pošiljke. Po odloku ministrstva za pošto in brzojav od 20. t. m., št. 22.329, je sedaj promet z denarnimi pošiljkami v pismih in zavitihi razširjen na vse poštne urade v pokrajini Srbije. (Torej ne samo med tukašnjimi uradi in Beogradom). Izvzet je še nadalje tak promet v pokrajini Banat, Bačko, Baranto in Črno goro. Pristojbina, katero mora plačati pošiljatelj vnaprej, se zaračunava po novem pristojbeniku. Vrednost pošiljke je lahko označena v dinarjih ali pa v kronah in se preračunava po uradnem kurzu (1 dinar = 3 krone). Po tej izmuri se zaračunava tudi vrednostna pristojbina.

— Zahvala. Doležela me je neprilateljska bolezen, ter me odrgala šest tednov od dela. Nisem obupal, ker sem vedel, da je med nami solidarnost. Priskočili so mi sodelavci ss. Eberling, Vratnar in Medvešek na pomoč, ter mi nabrali podporo v znesku 163 kron. Zahvaljujem se tem potam zgoraj omenjenim, ter ss. sodelavcem in drugim najljubšim, ter jim ključem: »Živela solidarnost! — Urnkar Primož Trbovle.

— Polzvedba. Kdor kaj ve o Francu Preslesniku, ki je kupil posestvo neke na Štajerskem, je star 50 let in ima tri že odrasle otroke: Franca, Ivana in Vilma, se prosi, da proti povrnitvi stroškov naznanja na naslov Ivana Sušnika, Zagorje ob Savi št. 77.

— Lovski pes, ki sliši na ime »Rolf«, bel z rdečimi lisami, se je v soboto, 17. t. m. zatekel. Kdor ga vjame, naj ga blagovoli oddati proti nagradi v trgovini Dunajska c. 10.

— Slov. pevsko društvo »Lira« v Kamniku namerava napraviti mesečni koncert na korist ubogim slovenskim v vojski oslepljenim vojakom. Pri tem koncertu naj bi sodelovali vsi pevci in pevke kamniškega političnega okraja ter popolna vojaška godba iz Ljubljane. Zato vabi odbor vse pevce in pevke tega okraja, da se sodelujejo zborovanja, ki bo v nedeljo, 5. oktobra t. l. ob 3. uri popoldne v pejski sobi v društvenem domu v Kamniku, da se dogovorijo vse potrebne.

Celiske novice.

Umrl je v Gaberju dne 23. t. m. po dolgi, mučni bolezni cinkarški delavec sodrug Ivan Resnik. Bil je eden prvih naših sodrugov, ki je pomagal pri ustanavljanju naše organizacije. Vrlemu sodrugu, ki nas je zapustil v starosti šele 25 let, ohrani delavstvo činkarne blag spomin.

Kako se postopa na železnici s potniki. Iz Celja se nam poroča: Žena nekega našega sodruga iz Celja se je minole dni hotela odpeljati v Murek. V bližini Maribora so pregledali potne liste. Bilo je ravno na neki postaji, ko se je vlak pričel že pomikati. Službeni organ izira to ženo iz vlaka, rekoč, vaša »posla ni prav štemplan«. Žena, ki je morala izstopiti med pomikanjem vlaka, je prišla skoro pod kolesa in le nekemu volaku se ima zahvaliti, da to je rešil nesreče. Vendar pa je vkljub temu dobila nekaj poškodb. Opozarjamo, da pregledovalce potnih listov, da z občinstvom postopajo spoštljivo in naj ne mislijo, da živimo še vedno v časih avstrijskih žendarskih surovosti.

Na Spodnji Hudini imamo lesno trgovino nekega dobičkarja, ki sliši na ime Čater. Kako ta gošpod in njegova gospa postopata z delavstvom, presega že vse meje dostojnosti. Zmerjata delavce, kakor bi bila to kakšna ničvredna sodrga, mečeta jih brez navedbe vzroka na cesto, ne izplačujeta takim, ki jih odpustita, plač, tako da si jih morajo skozi odvnetnika iskati tidi. Ker je ta gošpod »bivši vojni liferant«, tako nadut nasproti nam, bi se ga tudi mi drznili povprašati po nekaterih malenkostih, n. pr.: Kaj je s tistim

parom lepih konj, katere je, namesto da bi jih bil prignjal k pregledu komisiji, skril neke v Zagrebu; dalje, kako je to, da mu, ker je sedaj na vrsti ravno njegov letnik, ni treba odriniti na orožne vaje, dasiravno je bil svoječasno potrjen k vojakom ter še na marsikaj drugega. Vendar pa za danes naj to zadostuje gospodu Čaterju kot opomin, da ima tudi z nami, delavci, postopati, kakor z ljudmi.

V tovarni Westen imamo nekega delovodjo Wohlgemutha, kateri namesto da bi delal za mir in red med delavstvom, isto razdajala. Mi bi temu človeku svetovali, da naj med nas ne zanaša razdora, ker drugače bomo prišli z argumenti na dan, kateri so nam na razpolago in katerih se tudi ta gošpod ne bo nič kaj razveselil. Za danes vam naj zadostuje ta opomin.

Poglavje o mesarjih. Mesarji imajo predpisane cene, čez katere seveda ne upajo prodajati. Brihtne glave pa si pomagajo na drug način. Ker so cene predpisane samo za gotove dele mesa, pa prodajajo druge dele, ki niso imenovani, n. pr. drobino, po višjih cenah, tako da je meso cenejše, kakor ti veliko manj vredni živalski deli. Ali bi ne bilo mogoče, da se predpišejo za vse dele cene, ki bi odgovarjale dejanski vrednosti?

Pri volitvah v celjski trnovski gremil so na zadnjem običnem zboru, ki se je vršil dne 24. septembra, zmagali slovenski kandidati. Značilno je, da je kot nemški kandidat med drugimi kandidiral gosp. Johann Koss (alias Ivan Kos), lastnik »Narodne kavarne«.

Izlet v Laško so priredili celjski sodrugi minole nedeljo dopoldne. Spremljala jih je železničarska godba. Udeležba je bila povoljna. V Laškem se je vršila nato prosta zabava pri dobri udeležbi.

Izpred celjske norote.

Celje, 28. sept. 1919.

Zadnje dni se je vršila pred celjsko poroto tridnevna razprava proti 10 roparjem iz Velenja in okolice. Obtoženi so bili raznih ropov in tatvin ter roparskega umora sledeči: 19letni Valentin Mihelec ropov in roparskega umora na Ivani Korenu, obsojen na 18 let težke ječe; Franc Savinek 14 let; Fr. Velušček 14 let; Iv. Gostecnik 15 let; Lovro Kresnik 15 let; Kon. Chromy 5 let; Fr. Friškovec 12 let; Viktor Rihter 11 let; Sebastijan Celinšek 8 let; Martin Aristovnik 10 let. Obtoženci oziroma obsojenci so kazni vsi hladnokrvno sprejeli.

Dne 25. septembra so sedeli pred ljudskimi sodniki zopet trije roparji, in sicer: Martin Leskovšek iz Zidanega mosta, Jan Čeč star. iz Boštanj, njegov sin Jan Čeč iz Slemenja, ter Rudolf P. iz Zidanega mosta. Obtoženi so bili raznih tatvin in ropov v okolici Zidanega mosta. Obsojeni so bili: Martin Leskovšek na pet let težke ječe; Janez Čeč star. tudi na pet let; Rudolf P. na 4 mesece težke ječe; Janez Čeč pa je bil oproščen.

Dne 26. septembra se je vršila obravnava proti 30-letnemu Janezu Ribiču iz Teharja pri Celju zaradi tatvine in umora. Janez Ribič je ukradel na večer 2. decembra 1918 v družbi nekega Franca Vuka ljubljanskemu trgovcu Premelcu potni kovček, poln svilenih robov v vrednosti nad 60.000 kron. — Tatvina se je izvršila v hotelu pri »Pošti«, kjer je imel Premelc svojo prilago. Obtoženec prizna tatvino. — Konec decembra lanskega leta je obtoženec zaslužil, da mu je za petami orožništvo. Zato je šel z vlakom do Polzele, prenočil 30. decembra pri Florianu Fonda v Braslovcah, kjer je ukradel štiri domače začke. Dva je prodal med potjo proti Polzelem, dva pa viničarju Petru Kaču v Podvinu. Komor je prišel na Silvestrovo popoldne. Zahteval je tudi kruha in vodo. Ker je šel v kuhinjo sam, je imel priliko ukrasti kos speha. Peter Kač, ki je cepil drva, je kmalu pogrešal speh in je zato poklical svojo ženo v kuhinjo ter jo vprašal za slanino. Hotel je staviti neznanca na odgovor. Janez Ribič pa je potegnil volaski samokres in brez vsake besede ustrelil Petra Kača v trebuh tako nesrečno, da je nesrečni 60-letni starec še isto noč izdihnil. — Porotniki so pritrili vprašanjem tatvine, umora in vagabundstva. Po posvetovanju je razglasil predsednik sodnega dvora, ravno ko je zvonilo popoldne, sodbo: Janez Ribič se obsodi v smrt na vešalih. — Zagovornik je priljvil ničnostno pritožbo.

Kultura.

Predavanje g. Frana Dežina iz Kljeva bo v torek, 30. t. m. v mali dvorani »Narodnega doma« v Ljubljani. Začetek ob pol 20. uri. Predmet predavanja bo sledeči: (v češkem jeziku): Dve vrsti kapitala: Produktivski in spekulativni, — mali in veliki buržoazijec: evropska inteligenca na krivem potu; dvojne agrarnih reform: revoluciska in evoluciska. (V slovenskem jeziku): Sodba kazenskega sodišča v Darinstadtu je pospešila vojno; teorija Wagnerjeva o polnem umetnem spojenju (Vollbindungstheorie) je spoznana kot škodljiva za narodno blagostanje; varanje kmetov začena v šoli; zelo nizka plodovitost zemlje pri vseh narodih, posebno pri Slovanih; Rusija je iznenadila evropske statistike po povišani produkciji sladkorja; francoska ekspedicijska komisija prof. Emila Saillarda v Rusijo; rezultati redovnega umetnega gnojenja na Ruskem in na Češkem. (V ruskem jeziku): Rezultati dveh-

— Gospodje, ki se zanjajo, da se ustanovi v Ljubljani knjiško drkaško društvo, naj blagovolijo svoj naslov naznaniti po dopisnici podpolkovniku Ravniharju v žreččarni na Selu. 557 (3)

Nainovejša poročila.

Naša izvirna poročila.

HOLANDSKA ODKLANJA IZROČITEV VILJEMA.

Bruselj, 28. Iz Haaga se poroča: Bivšega nemškega cesarja nikakor ni presenečila vest, da bo holandski vladi prihodnje dni vročena zahteva vrhovnega sveta mirovne konference, nanašajoča se na njegovo izročitev. Holandska vlada bo zahtevalo uljudno toda v vsel formalnosti odklonila. Kakor doznava dopisnik lista »Libre Belgique« iz zanesljivega vira, pričakujejo zavezniki to odklonitev Holandske in si jo celo želijo, da se na ta način otresejo tega vprašanja, čigar ureditev bi gotovo povzročala še mnogo težkoč.

(Vest LDU.)

D'ANNUNZIEVA KOMEDIJA.

Pariz, 29. (DunKU.) Posebni poročevalec lista »Chicago Tribune« javlja: D'Annunzio trdi, da bi bil Srbi zasedli Reko, ako bi bil on zavladoval okupacijo Reke le en dan; za to domnevo da ima dovolj dokazov. Poročevalec meni, da mora današnji, komedijansko-smešni položaj na Reki prej ali slej vzeti žalosten konec. Kar se vidi na ulicah, je res italijansko, to pa samo zato, ker se Hrvatje drže bolj v svojih hišah. D'Annunzio se igra z užgalicami v skladišču smodnika. Eksplozija, ki bo prišla, lahko razbije vso Italijo.

ITALIJANSKA ZBORNICA.

Pariz, 29. (DunKU.) »Journal« javlja iz Rima: Potem ko se je nedeljska seja italijanske zbornice prekinila vsled hudega spopada med pristaši aneksije Reke in socialisti, se je seja v noči od nedelje na ponedeljek nadaljevala. Nekateri poslanci, med njimi Orlando in Turati, so dali

Iz stranke.

Odborova seja kraljevo politične organizacije v Ljubljani se ne bo vršila danes, marveč jutri (sredo) ob 20. uri.

Lesni delavci, pozor! Zagrebški podjetniki, mizarji, liščajo po Sloveniji, posebno v Ljubljani, mizarke pomočnike, da bi igrali žalostno ulogo stavkokazov. Vse lesne delavce opozarjamo, da se nahajajo lesni delavci v Zagrebu v meznem gibanju, vsled česar naj noben lesni delavec ne išče dela na Hrvaškem. To zahteva delavška solidarnost!

Odhov sja kovinarjev. združnice Ljubljani se vrši v sredo takol po delu v Selenburgovi ulici 6. II. nadstropje. Vstop imajo samo odborniki. — Tajništvo.

Celje. Odbore skupin kraljevnih organizacij JSDS se opozarja, da naznanilo svoje shode vsaj 14 dni poprej kraljevnih organizacij JSDS v Celju, ako želijo govornika iz Celja. — Odhor JSDS v Celju.

Celjska socialistična mladina organizirana v »Svobodi« priredi v nedeljo, dne 5. oktobra ob 2. uri popoldne izlet na »Stari grad«. Želeži je, da se izleta udeležijo tudi starejši sodrugi v obilnem številu.

3. Izkaz za Tiskovni sklad.

Rudarji nabrali na shodu v Krmetu 67 K. Zadnji izkaz 621 K 96 v., skupnat 688 K 96 vti.

ne revolucije in revoluciske agrarne reforme; kaka agrarna reforma je potrebna za Slovane.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani. D r a m a: V torek, 30. septembra »Striček Vanja«. Abonement D. — V sredo, 1. oktobra »Dnevi našega življenja«. Abonement B. — V četrtek, 2. oktobra popoldne »Snežulčica in škratje«. Izven abonementa; zvečer »Favn«. Abonement C. — V petek, 3. oktobra »Striček Vanja«. Abonement E. — V soboto, 4. oktobra »Tata. Abonement B. — V nedeljo, 5. oktobra popoldne »Snežulčica in škratje«. Izven abonementa; zvečer »Tate. Izven abonementa. — Opera: V torek, 30. septembra »Postillon iz Lonjumeau«. Abonement B. — V sredo, 1. oktobra »Madame Butterfly«. Abonement E. — V četrtek, 2. oktobra »Pikova dama«. Abonement A. — V petek, »Manon«. Abonement C. — V soboto, 4. oktobra »Postillon iz Lonjumeau«. Abonement D. — V nedeljo, 5. oktobra »Madame Butterfly«. Izven abonementa.

Klobuki v popravilo

se zopet sprejemajo

J. KETTE, Ljubljana.

kratke izjave. Nato se je vršilo glasovanje. Prvi del dnevnega reda, ki priznava Reko kot italijansko, je bil sprejet soglasno. Drugi del dnevnega reda, ki prepušča rešitev reškega vprašanja vladi, je bil sprejet z 218 proti 148 glasom, pri čemur se je 10 poslancev vzdrževalo glasovanja. — Prihodnja seja zbornice v sredo.

KOVINARSKA STAVKA V NEMČIJ.

Berlin, 27. (ČTU.) Stavka kovinarjev se širi. Sedaj se 90.000 delavcev nahaja v meznem boju, in sicer 24.000 stavkajočih in 66.000 izprtili.

MORNARIŠKA STAVKA V HAMBURGU.

Hamburg, 29. (DunKU.) Položaj mornarske stavke je še nejasen, zdi se pa, da se večja števila delavcev, ki hočejo delati, kar se da sklepajo iz tega, da je tekem dneva odšlo več parnikov. Tudi iz Cuxhata je odšel ribiški parnik. Temu nasproti pa poročajo listi, da so se levo radikalni pristajški delavci, ki so organizirali v delavski uniji, izjavili solidarnim s stavkajočimi mornarji in ne bodo izkrcavali iz ladij, ki so jih zapustili stavkajoči mornarji. Zveza mornarjev je potem sklenila, da nadaljuje boj.

STAVKA ANGLEŠKIH ŽELEZNIČARJEV.

Garnarvov, 29. (DunKU-Brezžično.) Doslej stavka 500.000 železničarjev. Nemiri se niso pojavili. Preskrba Londona se vzdržuje s pomočjo avtomobilov.

London, 29. (ČTU.) Po vesteh, ki prihajajo z železniških križišč, je že opolnoči naraslo število stavkajočih železničarjev na en milijon.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Vse naše cenjene dopisnike prosimo, da pošiljajo domise, ki so namenjeni tudi za druge naše liste, kot u. pr. »Ljudski Glas«, »Delavec«, »Železničar« itd., v prepisih, ker uredništvo ne more prepisovati oziroma shranjevati dopisov. Prosimo nadalje za malo potrpljenja zaradi oomankanja prostora v listu. Vse pa pride gotovo na vrsto.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Sodrugi Anton Sluga in več naročnikom v Trbovljah J.: Ali bi ne bilo bolje, ko bi dobivali Vaš list naravnost pri kolporterju v Trbovljah, namesto s pošto? Tako bi prejeli list še isti dan.

Aprovizacija.

Zdreb za otroke do tretjega leta dobe stranke na zelene izkaznice, in sicer: št. 1 do 400 dne 1. oktobra, št. 401 do 800 dne 2. oktobra, št. 801 do 1200 dne 3. oktobra, št. 1201 do 1600 dne 4. oktobra, št. 1601 do 2000 dne 6. oktobra, št. 2001 do 2400 dne 7. oktobra, št. 2401 do konca dne 8. oktobra v vojni prodajalni v Gospodski ulici. Za vsakega otroka se dobi 1 kg zdroba, ki stane 4 krone.

Širite in naročate »DEMOKRACIJO«!

Zanimiva razkritja

o deželnem in občinskem gospodarstvu na Kranjskem.
KAKO SO SLEPARILI

(Dalje.)

II.

Kršenje deželne ustave.

Bivši deželni odbor vojvodine Kranjske je bil po § 8. poslovnika za deželni odbor dolžan varovati ustavne pravice dežele, je pa to svoj dolžnost v času med vojsko zamenjal, ker je prepustil vse vodstvo deželne samouprave bivšemu deželnemu glavarju dr. Šusteršiču, ki je potem brez ozira na ustavna določila gospodaril edino po svoji volji.

Glavne kršitve deželne ustave po bivšem deželnem odboru odnosno po bivšem deželnem glavarju so nastopile:

Po § 38. poslovnika za deželni odbor je določeno sledeče:

»Deželni glavar določa seje deželnega odbora. Praviloma se vrši seja vsaj enkrat na teden.

Na to določilo se deželni glavar med vojsko ni oziral, da si je bila potreba za seje deželnega odbora vsled izvanrednih razmer, ki jih je povzročila vojna, nedvomno večja, nego v normalnih časih.

V času od pričetka vojne, t. i. od dne 26. julija 1914. do 4. novembra 1918, je imel deželni odbor skupaj 66 sej, to je po eno sejo na približno 23 dni. Prva seja na izbruhu vojne je bila dne 27. avgusta 1914, zadnja seja pa je bila dne 22. oktobra 1918.

Po § 6. poslovnika za deželni odbor je dalje določeno, da se morajo deželni odborniki nastaniti v Ljubljani.

Proti temu določilu se je pregrešil predvsem deželni glavar sam, ker ga večkrat po več mesecev skupaj ni bilo v Ljubljani, marveč je bil ali na Dunaju ali v Švici ali pa tudi drugje; ob začetku vojne je bil v Toblach na Tirolskem. V letu 1918. je prebival v Ljubljani v presledkih skupaj samo kakih 6 tednov.

Dalje ni prebival stalno v Ljubljani deželni odbornik dr. Ivan Zajec, ker je kot volak služboval skoraj poldrugo leto v St. Petru na Krasu in najmanj toliko časa v Lukovcu na Štajerskem.

Končno se ni nastanil v Ljubljani Oton Marija baron Apfaltrern, ki je posloval v času od 1. marca 1915. do 30. aprila 1918. kot namestnik deželnega odbornika Jožefa Antona grofa Barbo-Waxenstein.

Najhujše kršenje deželne ustave je pa to, da se deželni glavar ni oziral na določila § 3. poslovnika za deželni odbor, ko sta bila deželna odbornika Jožef Anton grof Barbo-Waxenstein in dr. Ivan Zajec vpoklicana v vojaško službovanje.

Dotična določila poslovnika se glasijo:

»Za vsakega deželnega odbornika je izvoljen namestnik« (§ 13. d. r.)

Če deželni odbornik umre, odstopi ali je za daljšo dobo, ki je daljša od enega meseca, zadržan izvrševati odborniške posle v času, ko deželni zbor posluje, vstopi v odbor namestnik, ki je izvoljen, da namestnik dotičnega odbornika (§ 13. d. r.) Namestnika pozove deželni glavar, isti posluje toliko časa, dokler nadomestovani odbornik ne vstopi, oziroma dokler se ne izvrši volitev novega odbornika.

Od deželnega zbora voljeni namestnik za deželnega odbornika Jožef Antona grofa Barbo-Waxenstein.

stein je bil Oton Marija baron Apfaltrern-Apfalttrern, za deželnega odbornika dr. Ivana Zajca pa dr. Vinko Gregorič.

Ker sta bila odbornika grof Barbo in dr. Zajec vpoklicana v vojaško službovanje takoj ob pričetku vojne in je bilo nedvomno, da bo njih odsotnost daljša nego en mesec, bi bil moral deželni glavar poklicati v deželni odbor oba prej imenovana njiju namestnika. Toda on tega ni storil, marveč je odredil, da so referate obeh v vojaško službo poklicanih deželnih odbornikov začasno opravljali drugi deželni odborniki. Kadar pa je deželni glavar odredil seje deželnega odbora, je k isti večkrat povabil tudi oba pri volakih službojoča deželna odbornika, zlasti če je vedel, da bode ta dotični dan v Ljubljani. Ona sta se zategadel tudi dežanski udeležila nekaterih sej deželnega odbora.

Glede grofa Barbo je deželni glavar svoj prvotni ukrep pač kmalu spremenil in poklical s 1. marcem 1915. v deželni odbor njegovega namestnika, glede dr. Zajca pa tega ni storil in je pustil, da so njegov referat opravljali še nadalje drugi deželni odborniki.

Med tem se je deželni odbor po iniciativi deželnega glavarja trudil, da bi bil izposloval dr. Zajca oprostitev od vojaščine. Prva tozadevna uradna vloga na vojaško oblast se je napravila 14. novembra 1914., toda imela je negativen uspeh. Druga uradna vloga je bila napravljena 6. junija 1917. Rešitev na to vlogo je bila povoljna in dr. Zajc je bil pričetkom meseca oktobra 1917. odvezan od vojaškega službovanja na nedoločen čas.

Da se je dosegla taka rešitev, to je pripisati največ osebni intervenciji deželnega glavarja, ki se je obrnil s posebnimi pismi na notranlega ministra barona Erasma Handel in generalmajorja Riharda Jellenich.

V pismih na ta dva funkcionarja je deželni glavar dobesedno opomnil tudi sledeče:

»Ich bemerke, dass die Einberufung des Ersatzmannes Dor. Gregorič auch deshalb ganz unmöglich ist, weil gegen ihn in der allerletzten Zeit wegen schweren Verfehlungen gegen die Dienstpflichten als Landesbeamte über Beschluss des Landesauschusses die Disziplinaruntersuchung eingeleitet werden musste.

Res je sicer, da je dal deželni odbor dr. Gregoriča, ki je kot primar deželne bolnice deželni uradnik, v disciplinarno preiskavo, toda to je storil samo radi tega, da se je mogel na to sklicevati, ko je prošil za oprostitev dr. Zajca. Da je bila ta preiskava dejansko zgolj pretveza, to izhaja tudi iz tega, da se je po preteku več kot 16 mesecev ustavila, ne da bi se bil mogel dr. Gregorič dokazati kak pregrešek v njegovi lastnosti kot deželni uradnik odnosno kak pregrešek sploh.

Deželni odbor je pa tudi v uradni vlogi za oprostitev dr. Zajca slikal dr. Gregoriča kot osebo, ki ji ni moč zaupati odborniško mesto. Pisal je o njem sledeče:

(Dalje prih.)

Delavci, delavke! Pridobivajte „Napreju“ novih naročnikov!

Valentin Maček, tovarna v Domžalah 43.

Pobirani vsako soboto v Ljubljani, Sv. Jakoba trg, stare klobučevnice (filaste) klobuke v popravilo in tiste tudi vračam. Večjo množino tudi sprejemam po pošti. 575 82

Kolporteria za Celje iščemo.

Kdor želi prevzeti ta posel, naj se zgleda pri sodruhu Josipu Marnu, Celje, boln. blag., Vodnikova ul. 8.

Marija Tigar
Ljubljana
priporoča

Razpis službe.

Pri Osrednjem društvu usnarjev in sorodnih strok na slovenskem ozemlju v Ljubljani je oddati provizorno

mesio društvenega tajnika.

Prosilci morajo biti izučeni usnarji, več časa organizirani ter v društvenih poslih izvežbani. Službo je nastopiti 15. oktobra t. l. Solidni prosilci, ki imajo tudi nekoliko govorniškega daru ter so v računanju in pisavi dobro podkovani, naj vpošlejo lastnoročno pisane prošnje do 10. oktobra t. l. na načelstvo Osrednjega društva usnarjev in sorodnih strok na slovenskem ozemlju v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadstropje.

V Ljubljani, 25. septembra 1919.
Osrednje društvo usnarjev in sorodnih strok na slovenskem ozemlju v Ljubljani.

Ivan Novšak,
t. č. predsednik.

606 2—1

Inženir dr. Miroslav Kasal

oblastveno poverjeni stavbeni inženir.
Specijelno stavbeno podjetje za betonske, železobetonske in vodne zgradbe
v Ljubljani, Hliljeva ulica št. 7.

Izvršuje strokovno:
Naprave za izrabo vodnih sil, vodne žage, elektrarne, betonske in železobetonske jezove, mostove, železobetonska tovarniška poslopja, skladišča, betonske rezervarje, železobetonsko oporno zidovje in vse druge betonske in železobetonske konstrukcije.
Prevzema v strokovno izvršitev vse načrte stavbeno inženirske stroke.
Tehniška mnenja. — Zastopstvo strank v tehniških zadevah. 184

Apno, zidno in strešno opeko ter drva v celih vagonih

ponuja Ljubljanska komercialna družba, Ljubljana, Bleiweisova c. 18.

Priporoča se trgovina z železnino in poljedelskimi stroji

ZALTA & ŽILIČ
Ljubljana, Marije Terezije cesta 10.
5 (Gospodarska cesta.) 532

Več čevljarskih pomočnikov

za novo delo sprejme

Andr. Ham,
Maribor, Vetrinjska ulica 13.

Vse potrebščine za šolo in urač.
Največja zaloga **umetniških razglednic in finega pisarnskega papirja** na drobno in debelo.

578 Krasna izbira 104—1
galanterijskega blaga
primerneza za god in **poročna darila.**

Med. univ. dr. Gustav Herbst

v Pliberku

ordinira kakor poprej v občinski hiši, I. nadstr.

od 9. do 11. ure dop. in od 2. do 3. ure popol.

611 3—1

Potniki! **MENJALNICA** !Pozor!

nasproti južnemu koledvoru

602 3—1

menjuje ob vsaki uri valute po najvišjem kurzu.

Priporočamo edino tovarniško zalogo 195
šivalnih strojev za rodbino in obri ter njih posameznih delov.

POTREBŠČINE za življe, krojače in ževjarje ter galanterijsko in manufakturno BLAGO za OBLEKE.

Jos. Petelinc, Ljubljana, Sv. Petra nasip, za vode česno.

Strojnik, višji kurjač, strojni ključavničar in spreten tovarniški mizar (mojster)

se išče za tovarno v Bosni. — Ponudbe pod „A. B. 191“ na upravništvo „NAPREJA“.

575 4—1

DRVA mehka in trda, vsako množino, pripelje na dom družba „IMPEX“
Mahrova hiša, Krekov trg št. 10, I. nadstr.

552 10—1

Gospodinja, ki rabi

Milo „SRNA“

štedi s perilom, časom, trudom in denarjem. Poizkusni zavoji po 4 1/2 kg vsebine. **IGNAC FOCK**, tovarnica mila in sode, Kranj.

GARJE

srbečico, hraste, lišaje uniči pri človeku in živini mazilo zoper srbečico. Brez duha in ne maže perila. 1 lonček za eno osebo 6 K. Po pošti 7 K, poštnine prosto. Prodaja in razpošilja lekarna Trnkóczy v Ljubljani, zraven rotovža. 531

Bombaževa predilnica in tkalnica v Tržiču sprejme takoj sposobnega, zanesljivega in treznega

kočijaža

ki zna s konji dobro in ljubeznivo ravnati ter se more pri kočiji in težki vožnji porabiti. Mlademu, krepkemu možu se daje prednost. Vstop takoj. Pismene ponudbe na zgornji naslov. 600 3—2

Sprejem delavce

za izdelovanje cementne strešne opeke in druge cementne izdelke. 3—2
Nastop takoj. Plača dobra, delo trajno. Drag. Korbar, Zagorje o. S.

Naročajte veleznanimiv roman

E. Zola:

RIM

Poslovenil Ethin Kristan.

Cena 6 kron. 876 strani.
Naroča se pri upravništvu „Napreja“.

Izdajatelj: Josip Petelinc.
Odgovorni urednik: Rudolf Golob.
Tisk „Učit. tiskarne“ v Ljubljani.

Kolporteria suhe iz mehkega lesa, za podkurtili, oddaja v vsaki množini **F. & A. UHER**, veletrgovina s premogom, Ljubljana. 613 4—1

Nasla se je večja svota denarja (v dinarjih) v soboto, dne 27. t. m., zvečer pred opernim gledališčem. Lastnik tega denarja naj se zgleda pri Rudolfu Kolesi, Ljubljana, Veliki stradan 7. 616

— Delniška glavnica —
K 20.000.000.

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti ugodnemu obrestovanju.

Ljubljanska kreditna banka
v Ljubljani.

Podružnice: v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju in Mariboru.

Rezervni fond okroglo K 8.000.000.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, financira erarične dobave in dovoljuje — aprovizacijske kredite —